

Vestfold
og Telemark
revisjon

KUNST

forvaltning og sikring

Forvaltningsrevisjon | Porsgrunn kommune

Innhold

Sammendrag	3
1. Innledning.....	6
1.1. Kontrollutvalgets bestilling	6
1.2. Problemstilling og revisjonskriterier	6
1.3. Metode og kvalitetssikring	7
1.4. Rådmannens uttalelse	7
2. Kunst – hva har kommunen?.....	8
3. Forvaltning og sikring av kunst.....	9
3.1. Ansvar	9
3.2. Anskaffelse, salg og kassasjon av kunst	10
3.3. Dokumentasjon og registrering	12
3.4. Sikring og vedlikehold	14
4. Konklusjoner og anbefalinger	17
4.1. Konklusjoner.....	17
4.2. Anbefalinger.....	17
Litteratur og kildereferanser	18
Vedlegg.....	19
Vedlegg 1: Rådmannens uttalelse	19
Vedlegg 2: Revisjonskriterier	22
Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring	25

Sammendrag

Bakgrunn

Forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i Porsgrunn kommune i sak 15/20.

Vi har undersøkt følgende problemstilling:

I hvilken grad har Porsgrunn kommune forsvarlige tiltak og rutiner å forvalte sin kunst?

Herunder vil vi se på:

- ansvar
- anskaffelse og salg
- registrering og dokumentasjon
- vedlikehold og sikring

Vår konklusjon er at Porsgrunn kommune ikke har forsvarlige tiltak og rutiner for forvaltning av kunst.

Ansvar

Porsgrunn kommune anslår at de har opp mot 2000 verk i sin kunstsamling. Samlingen omfatter billedkunst, skulpturer, historiske monumenter og minnesmerker og bygningsintegreert kunst. Samlingen er bygd opp gjennom kjøp av enkeltverk, arv, gaver og utsmykking av offentlige bygg.

Virksomhet for kultur har som faginstans et ansvar for kommunens kunst, men det er ikke nærmere definert hva dette ansvaret innebærer. Virksomhet for kultur skal inngå brukeravtaler med virksomheter som mottar kunst gjennom utsmykkingsordningen. Brukeravtalene gir virksomhetene ansvar for forvaltning og vedlikehold av kunst. Disse brukeravtalene er lite kjent ute i virksomhetene, og vi kjenner ikke til i hvor stort omfang avtalene har blitt brukt. Det er uklart hvem som har ansvaret for kunst som det ikke er skrevet brukeravtale om, dvs. kunst som har kommet i kommunens eie/anskaffet utenom utsmykkingsordningen.

Anskaffelse og salg

Anskaffelse av kunst skjer i dag primært gjennom utsmykkingsordningen, som bystyret vedtok retningslinjer for i 2001. Ordningen innebærer at 1 % av byggekostnaden i nye byggeprosjekter

skal avsettes til utsmykking. I små¹ byggeprosjekter skal det ifølge retningslinjene, avsettes fond for kunstnerisk utsmykning. Fond for kunstnerisk utsmykning ble avvirket for 15 år siden, uten at retningslinjene ble oppdatert som en følge av dette. Det åpner for uklarhet om hvordan utsmykning i små byggeprosjekter skal håndteres. Retningslinjene følges heller ikke alltid når det gjelder utsmykning i uterom. Videre er det uklart om/når rehabiliteringsprosjekter er omfattet av ordningen.

Kommunen får/har fått kunst og andre gjenstander som gave eller arv. Slike gaver/arv kan ha variabel kunstnerisk verdi, og det krever ressurser å registrere og bevare kunsten. Når det gjelder kunst/bilder som henger igjen etter beboere på institusjoner, kan det også være behov for å avklare eierskap.

Kommunen har ikke solgt kunst.

Dokumentasjon og registrering

Kommunen har per i dag ikke fullstendig og oppdatert oversikt over kunst som kommunen eier.

Kommunen har heller ikke rutiner for registrering av kunst.

Kommunen er i gang med et prosjekt som vil kartlegge, dokumentere og registrere kommunens kunst. Det er anskaffet et digitalt samlingsforvaltningssystem til dette arbeidet.

Sikring og vedlikehold

For en stor del av kunsten, er det ikke avklart hvem som har ansvar for tilsyn og vedlikehold.

Brukeravtalene, som plasserer ansvaret på virksomhetene, er lite kjent, og fungerer i praksis ikke som forutsatt.

Kommunens kunst er forsikret gjennom eiendomsforsikring og verdisaksforsikring. Eiendomsforsikringen omfatter bygg med innhold, og har en egenandel på kr 200 000. Verdisaksforsikringen gjelder enkelte kunstverk/gjenstander, og har egenandel på kr 5000. Det foreligger ingen spesifisert oversikt over hvilke verk som er omfattet av verdisaksforsikringen. Verdisaksforsikringen ble sist endret i 2006. Vi mener at kommunen ikke har rutiner som sørger for at kommunens kunst er forsvarlig forsikret.

---

¹ Der utsmykkingsbeløpet er mindre enn kr 20 000, dvs. i byggeprosjekter der kostnaden er lavere enn 2 mill. kr.

Anbefalinger

Vi mener at Porsgrunn kommune bør

- avklare og formalisere ansvaret for kommunens kunst
- fortsette arbeidet med å registrere og dokumentere kunst
- etablere nødvendige rutiner for forvaltning og vedlikehold av kunst
- sørge for forsvarlig forsikring av kunst

Bø 12. januar 2021

Vestfold og Telemark revisjon IKS

1. Innledning

1.1. Kontrollutvalgets bestilling

Forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i Porsgrunn kommune i sak 15/20.

Bakgrunnen for bestillingen er plan for forvaltningsrevisjon 2020-2023, der forvaltning og sikring av kunst blir beskrevet som et risikoområde. Plan for forvaltningsrevisjon ble behandlet i bystyret i sak 51/20.

Reglene om forvaltningsrevisjon står i kommuneloven § 23-2, første ledd bokstav c, jf. § 23-3 og § 24-2 og i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

1.2. Problemstilling og revisjonskriterier

Rapporten handler om følgende problemstilling:

I hvilken grad har Porsgrunn kommune forsvarlige rutiner å forvalte sin kunst?

Herunder vil vi se på:

- ansvar
- anskaffelse og salg
- registrering og dokumentasjon
- vedlikehold og sikring

Problemstillingen er noe utvidet i forhold til prosjektplanen som ble lagt fram for kontrollutvalget i sak 15/20. Vi har innarbeidet kontrollutvalgets vedtak om å undersøke om kunst selges og ev. gjennomføring og bokføring av salg. Vi har selv utvidet problemstillingen til også å omfatte kommunens rutiner for å anskaffe kunst, jf. annet strekpunkt over.

Revisjonskriteriene² i denne forvaltningsrevisjonen er hentet fra kommunelovens bestemmelser om internkontroll, KS' anbefalinger om internkontroll og anbefalinger om kunst i offentlig eie. Kriteriene framgår under hver problemstilling nedenfor, og er nærmere omtalt i vedlegg 2 til rapporten.

---

² Det skal alltid etableres revisjonskriterier i forvaltningsrevisjon, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 15. Revisjonskriterier er de regler og normer som gjelder innenfor det området vi skal undersøke. Revisjonskriteriene er grunnlaget for revisors analyser, vurderinger og konklusjoner.

1.3. Metode og kvalitetssikring

Denne forvaltningsrevisjonen er gjennomført av forvaltningsrevisor Anne Hagen Stridsklev, med Bente Hegg Ljøsterød som oppdragsansvarlig.

Vi har intervjuet ansatte i kommunen, og gjennomført en enkel spørreundersøkelse rettet mot virksomhetsledere i kommunen. Videre har vi gjennomgått relevante dokumenter, f.eks retningslinjene om utsmykkingsordningen.

Det står mer om metode og tiltak for kvalitetssikring i vedlegg 3 til rapporten.

1.4. Rådmannens uttalelse

Rapporten er presentert i et møte med administrasjonen i kommunen og sendt til uttalelse 11. desember 2020, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Rådmannens uttalelse ligger i vedlegg 1. Uttalelsen har ikke ført til endringer i rapporten.

2. Kunst – hva har kommunen?

Porsgrunn kommune anslår at de har opp mot 2000 verk i sin kunstsamling. Samlingen omfatter billedkunst, skulpturer, historiske monumenter og minnesmerker og bygningsintegreert kunst. Samlingen er bygd opp gjennom kjøp av enkeltverk, arv, gaver og utsmykking av offentlige bygg.

I samlingen inngår kunst fra

- Grafikksamling innkjøpt med midler fra Olaf og Signy Willums legat. Legatet ble opprettet i 1968, med midler fra kommunens kjøp Olaf Willums «Draumkvedet». Avkastningen skulle brukes til kjøp av kunst, primært grafikk. Kunsten som er innkjøpt av legatet er kommunens eiendom. Grafikksamlingen henger utstilt bla. i rådhuset. Legatet ble avviklet i 2010. Kapitalen i legatet er avsatt til bundet fond i kommunen. Fondet er nå på kr 92 700, og skal brukes i samråd med det som var legatets formål.
- Porsgrunn kommunes kunstsamling – kommunen har tidligere avsatt midler i budsjettet til kjøp av kunst som skulle inngå i kunstsamlingen. I 2019 var det budsjettet med kr 3 600 til kjøp av kunst. Det er ikke avsatt midler til kunstkjøp i 2020.
- Utsmykkingsordningen – kommunen har vedtatt at minimum 1 % av byggekostnaden i nye kommunale byggeprosjekter skal avsettes til kunstnerisk utsmykking. Mesteparten av kunsten som er anskaffet i nyere tid er anskaffet gjennom denne ordningen.

Kommunen har også fått samlinger med kunst og andre typer gjenstander som arv eller gave. Et eksempel på dette er porselenssamlingen som kommunen fikk av Gjertrud og Jakob Thorsen i 2010. Samlingen består av 2285 gjenstander fra Porsgrundts Porselænsfabrik. Ansvar for å forvalte samlingen er delt mellom kommunen og Telemark Museum. Noe av samlingen er brukt som utsmykking i kommunens bygg, ellers blir samlingen forvaltet av Telemark museum.

Kommunen regner ikke porselenssamlingen som en del av sin kunstsamling. Et annet eksempel er Reinertsen-samlingen som kommunen arvet i 2003. I denne samlingen er det en bla. en del grafikk. Mesteparten av samlingen står på lager.

3. Forvaltning og sikring av kunst

I hvilken grad har Porsgrunn kommune registrert, vedlikeholdt, forsvarlig oppbevart og sikret sin kunst?

3.1. Ansvar

Revisjonskriterium:

Kommunen bør ha formalisert hvem som har ansvar for kommunens kunst.

3.1.1. Organisering

Rådmannen har i delegeringsreglementet³ delegert sitt ansvar etter kulturloven til virksomhetsleder for kultur. Ansvar etter kulturloven innebærer blant annet å sørge for virkemidler og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet lokalt og regionalt. Videre skal kommunen fremme profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbudet, og legge til rette for deltakelse i kulturaktiviteter.⁴ Virksomhet for kultur mener selv at de som faginstans har et ansvar for kommunens kunst, men det er ikke nærmere definert hva ansvaret omfatter.

Ifølge virksomhet for kultur, blir det inngått brukeravtaler med virksomheter som har fått kunst gjennom utsmykkingsordningen. Virksomhet for kultur mener at de begynte med ordningen med brukeravtaler rundt år 2000⁵. Brukeravtalen gir virksomhet for kultur et overordnet ansvar for kunsten, mens virksomheten som har fått kunsten er ansvarlig for forvaltning, drift og vedlikehold av kunsten, og skal dekke alle utgifter i denne forbindelse. Virksomheten som mottar kunsten skal oppnevne en kontaktperson for kunsten straks den er overlevert.

I spørreundersøkelsen er det to virksomhetsledere som svarer at virksomheten har inngått brukeraftale om utsmykking, herav hadde én av virksomhetene oppnevnt kontaktperson. De øvrige virksomhetslederne svarer nei eller vet ikke på spørsmål om virksomheten har inngått brukeraftale. Virksomhet for kultur har ikke noen samlet oversikt over inngåtte brukeravtaler. Ifølge virksomhet for kultur er ikke tydelig hvem som har ansvar for kunst som det ikke er skrevet brukeraftale om. Dette gjelder kunst som ble anskaffet før kommunen begynte med brukeravtaler, og kunst som er anskaffet utenom utsmykkingsordningen.

---

³ Datert 12.5.2020

⁴ Jf. kulturlova § 4 og 5

⁵ Brukeravtaler var ikke i bruk i 2004 da Telemark kommunerevisjon gjennomførte forvaltningsrevisjon om kunst i Porsgrunn kommune.

3.1.2. Revisors vurdering

Vi mener at det ikke i tilstrekkelig grad er avklart og formalisert hvem som har ansvaret for kommunens kunst.

Virksomhet for kultur har som faginstans et ansvar for kommunens kunst, men det er ikke nærmere definert hva dette ansvaret innebærer. Det foreligger ikke oversikt over inngåtte brukeravtaler, og vi vet ikke i hvilket omfang slike avtaler faktisk er inngått. Ifølge spørreundersøkelsen er brukeravtalene lite kjent ute i virksomhetene. Se også punkt 3.4.3 om vedlikeholdsrutiner.

Vi mener at kommunen bør vurdere om ordningen med brukeravtaler er hensiktsmessig, alternativt iverksette tiltak for at brukeravtalene blir fulgt. Det er også et uavklart spørsmål hvem som har ansvaret for kunst som det ikke er skrevet brukeravtale om.

3.2. Anskaffelse, salg og kassasjon av kunst

Revisjonskriterium:

Anskaffelse, salg og kassasjon av kunst bør skje i samsvar med vedtak, fullmakter og retningslinjer.

3.2.1. Anskaffelse

Kommunen har ikke andre retningslinjer eller lignende om anskaffelse av kunst enn retningslinjene om utsmykkingsordningen. Retningslinjene for ordningen ble vedtatt i 2001, og skal ifølge virksomhet for kultur, revideres.

Kommunen kjøper i dag ikke inn kunst utenom utsmykkingsordningen. Retningslinjene sier at minimum 1 % av byggekostnaden i byggeprosjekter skal settes av til kunstnerisk utsmykking. Både bygninger, anlegg i friluft og gaterom (torg, plasser og parker) omfattes av ordningen.

Ifølge virksomhet for bygg og eiendomsdrift blir det avsatt til utsmykking i byggeprosjekter som gjelder nybygg og større rehabiliteringer. Virksomheten har ikke konkret tallfestet når en rehabilitering er «større», men sier at rehabiliteringen må koste «noen titalls millioner» før det blir avsatt til kunst. Virksomhet for kommunalteknikk opplyser at det ikke blir avsatt til utsmykking i byggeprosjekter som gjelder uterom, parker ol. Virksomhet for kultur bekrefter at det ikke alltid blir avsatt til prosjekter i uterom.

Retningslinjene gir ikke nærmere føringer for hvordan utsmykkingsbeløpet skal beregnes. Virksomhet for bygg og eiendomsdrift avsetter 1 % av entreprisekostnaden, eksklusiv merverdiavgift, til utsmykking. Prosjekteringskostnader og reserver i byggeprosjektet inngår ikke i beregningsgrunnlaget.

Retningslinjene sier at i små byggeprosjekter, der utsmykningsbeløpet er under kr 20 000, skal midlene overføres til Fond for kunstnerisk utsmykking. Dette fondet ble avviklet i 2005. Beløpet som da var avsatt på fondet (kr 230 000) ble brukt til parken ved Vic hotell. Praksis er nå at det ikke avsettes til utsmykking i mindre prosjekter.

Retningslinjene sier at det skal settes ned en utsmykkingskomité for hvert byggeprosjekt. Komiteen skal bestå av

- en representant for byggherren, valgt av hovedutvalget
- en representant for brukerne, valgt av de ansatte ev. hovedutvalg for kultur og undervisning
- arkitekten
- en kunstnerisk konsulent, valgt i samarbeid med Telemark Kunstnersenter, oppnevnt av det regionale samarbeidsutvalget for utsmykking.

Det fremgår ikke av retningslinjene hvilket mandat eller fullmakter utsmykkingskomiteen⁶ har. Virksomhet for kultur opplyser at komiteens mandat er å realisere kunstprosjektet innenfor vedtatt budsjett.

Som nevnt i kapittel 2, har kommunen mottatt samlinger med kunst og gjenstander som gave eller arv. Det hender også kommunen blir tilbudt kunstgaver i forbindelse med utsmykkingsprosjekter. Virksomhet for kultur forsøker å styre slike gaver slik at de passer inn med planene for utsmykkingen. På sykehjem og andre institusjoner kan det henge igjen bilder etter beboerne.

Flere virksomheter opplyser i spørreundersøkelsen av de har fått kunst som gave. Noen virksomheter sier de har arvet kunst, og noen har kjøpt kunst selv. De fleste virksomhetene som sier de har kunst, mener at de har fått den gjennom kommunens utsmykkingsordning.

Kommunen har ikke rutiner for hvordan den skal opptre når det gjelder kunst som blir gitt som arv eller gave.

---

⁶ Kommunen bruker nå begrepet «kunstutvalg» i stedet for utsmykkingskomite.

3.2.2. Salg og kassasjon

Kommunen har ikke rutiner om salg av kunst eller om kunst som har blitt ødelagt. Ifølge virksomhet for kultur har ikke kommunen solgt kunst. Virksomheten mener at dersom kommunen skulle begynne å selge kunst, vil det utarbeides rutiner for det. Kommunen har erfart at kunst har blitt ødelagt i brann eller på annen måte.

3.2.3. Revisors vurdering

Retningslinjene for utsmykningsordningen er utdaterte. Fond for kunstnerisk utsmykning ble avvirket for 15 år siden, uten at retningslinjene ble oppdatert som en følge av dette. Det åpner for uklarhet om hvordan utsmykning i små byggeprosjekter skal håndteres. Retningslinjene følges heller ikke alltid når det gjelder utsmykning i uterom. Videre er det uklart om/når rehabiliteringsprosjekter er omfattet av ordningen. Vi mener at kommunen bør oppdatere rutinen for utsmykkingsordningen. Herunder bør kommunen vurdere å gi føringer/mandat for utsmykkingskomiteens arbeid.

Vi mener at kommunen bør vurdere å gi føringer for hvordan kommunen skal opptre når det gjelder gaver og arv. Slike gaver/arv kan ha variabel kunstnerisk verdi, og vil kreve ressurser for å gjennomgå, registrere og bevare. Det bør være rom for å si nei til gaver/arv. Når det gjelder kunst/bilder som henger igjen etter beboere på institusjoner, kan det også være behov for å avklare eierskap.

Rutiner for kassasjon bør vurderes i forbindelse med rutiner for registrering av kunst. Kommunen bør ha rutiner som sikrer at registre er oppdaterte, dvs. at kunst som er ødelagt eller solgt må føres ut.

3.3. Dokumentasjon og registrering

Revisjonskriterium:

Kommunen bør ha rutiner for å dokumentere og ha oversikt over kunsten den eier

3.3.1. Registrering av kunst

Kommunen har ikke rutiner for registrering av kunst. Kommunen har per i dag ikke fullstendig oversikt over kunst som kommunen eier. Det foreligger noen kataloger og oversikter over deler av kommunens kunst, men disse er ikke oppdaterte eller fullstendige.

Virksomhet for kultur har igangsatt et prosjekt som skal ende opp med at hele kommunens kunstsamling blir registrert. Kommunen har bestemt seg for å anskaffe av et digitalt verktøy, Primus, der kunstsamlingen skal registreres. Primus er et samlingsforvaltningssystem som er utarbeidet av KulturIT AS⁷. Skien kommune og museene i Telemark bruker dette systemet. Ifølge virksomhet for kultur har registreringen av kunst flere formål. Gjennom registreringen skal kommunen

- få en oppdatert oversikt over kommunens eiendom/verdier i takserings- og forsikringsøyemed
- bedre ivareta samlingen i forhold til sikring og vedlikehold
- ivareta kommunens rolle som ansvarlig eier av offentlige eiendom
- ivareta kommunens rolle som forsvarlig forvalter av en kunstners åndsverk
- kunne presentere hele eller deler av samlingen for publikum
- lettere bruke kunstsamlingen i formidlingsprosjekter, utstillinger og presentasjoner

Kommunen ønsker å dokumentere

- kunstnerens navn
- tittel
- når kunsten ble laget
- materiale og teknikk
- mål og omfang
- informasjon og ervervelse
- beskrivelse av motiv og annen relevant informasjon om verk og kunstner
- plassering
- forfatning og vedlikeholdsbehov

Alle verk skal dokumenteres med bilder.

Virksomhet for kultur har avsatt en 40 % stilling til dette prosjektet. Det er forventet at registreringsarbeidet vil starte opp i 2020.

3.3.2. Revisors vurdering

Å ha oversikt over hvilken kunst kommunen eier er grunnleggende viktig. Det har ikke Porsgrunn kommune i dag. Vi mener at det er viktig at arbeidet med å registrere og dokumentere kunsten fortsetter, og at det etableres rutiner for å sikre at registrene er oppdaterte. Vi mener at det også bør formaliseres hvem som skal ha ansvar for registrering av kunsten, jf. pkt. 3.1.

---

⁷ KulturIT AS er eid av museer i Norge og Sverige.

3.4. Sikring og vedlikehold

Revisjonskriterium:

Kommunen bør ha rutiner for å sikre og vedlikeholde kunsten. Rutinene bør være basert på en vurdering av risiko.

3.4.1. Risikovurdering

Kommunen har ikke gjennomført noen systematisk vurdering om hvilken risiko det er for at kunstverk kan bli ødelagt, stjålet eller på annen måte forringet.

For noen kunstverk er etablert spesielle sikringstiltak som tyder på at kommunen i praksis har gjort visse risikovurderinger. Eksempel på dette er at grafikksamlingen på rådhuset er skrudd fast til veggen for å hindre tyveri.

3.4.2. Fysisk sikring

Merking

Kommunen har ikke rutiner for merking av kunst, dvs. for at kunsten skal merkes med at den tilhører Porsgrunn kommune.

Oppbevaring

Som nevnt over, har ikke kommunen fullstendig oversikt over hvor kunsten som ikke er utstilt blir oppbevart. Ifølge virksomhet for kultur har kommunen ikke et felles magasin for oppvaring av kunst som ikke er utstilt, men noe blir oppbevart i rådhuskjelleren. Virksomhet for kultur kjenner ikke om det er kunst ute i virksomhetene som ikke er utstilt, og ev. hvordan denne blir oppbevart. I spørreundersøkelsen svarer noen av virksomhetene at de har kunst som ikke er utstilt, og at denne kunsten blir oppvart i kjeller, lager, tomme kontor el.

3.4.3. Tilsyns- og vedlikeholdsrutiner

Formelle rutiner

Brukeravtalen sier at

- Virksomheten som har fått kunsten er ansvarlig for forvaltning, drift og vedlikehold og dekker alle utgifter i denne forbindelse.
- En instruks for hvorledes forvaltning, drift og vedlikehold skal utføres følger nye kunstprosjekter. Virksomheten er pliktig til å følge denne.

- Dersom det er nødvendig å gjøre inngrep/endringer i kunsten og/eller i bygningen som har konsekvens for kunsten, skal virksomhet for kultur kontaktes i god tid før endringen tenkes gjennomført.

Instruks om forvaltning, drift og vedlikehold av kunst skal ligge som vedlegg til brukeravtalene.

Det er ikke rutiner for å undersøke om virksomhetene følger opp forpliktelsene i brukeravtalene. Som nevnt i pkt. 3.1.1 er det i spørreundersøkelsen bare to virksomheter som mener de har inngått brukeravtale. Ingen av de to virksomhetene mente de hadde fått vedlikeholdsinstruksen som skulle følge som vedlegg til brukeravtalen.

Kommunen har ikke andre formelle rutiner om tilsyn og vedlikehold enn det som følger av brukeravtalene med vedlegg.

Virksomhet for kommunalteknikk og virksomhet for bygg- og eiendomsdrift har ansvar for renhold og vedlikehold i kommunens bygninger, uterom og parker.

Praksis

Driftsteknikerne i virksomhet for kommunalteknikk har god oversikt over kunst som er plassert i kommunens uterom. Ifølge virksomheten oppdages det med én gang om det er noe trenger tilsyn eller vedlikehold. Skader og vedlikeholdsbehov meldes til virksomhet for kultur, og det er denne virksomheten som tar stilling til hva som skal gjøres. Virksomhet for kommunalteknikk mener de gjør vedlikeholdsarbeidet på oppdrag for kultur. De gjør enkelte småting eller rengjøringsoppgaver, for eksempel rengjøring av Barclay-monumentet, uten å involvere kultur. Virksomhet for kommunalteknikk betaler for vedlikehold av kunst i uterom.

Virksomhet for bygg- og eiendomsdrift har tatt på seg ansvaret for å vedlikeholde enkelte tekniske installasjoner, f.eks. på Borgehaven, men gjør ellers ikke vedlikehold på kunst som befinner seg ute i virksomhetene.

Vi har i spørreundersøkelsen spurt virksomhetene om hvem som har ansvar for vedlikehold av kunst. Svarene viser at det er mye usikkerhet om dette. Flertallet av virksomhetslederne svarer vet ikke, eller ingen spesielle på dette spørsmålet.

3.4.4. Forsikring

Kommunen har eiendomsforsikring som omfatter bygg med innhold. Egenandel ved skade er kr 200 000. Kommunen har egen forsikring på enkelte verdigjenstander der egenandelen er kr 5 000. Verdisakforsikringen ble sist endret i 2006. På lista over gjenstander med egen forsikring står bla.:

- Kunstverk div. steder i kommunen - forsikret for kr 500 000
- Willums legat, Fokus bank – forsikret for kr 300 000
- På anlegg – forsikret for kr 400 000

Verken kommunen eller forsikringsselskapet har en spesifisert eller oppdatert oversikt over hvilke kunstverk som er omfattet av forsikringen.

Premien på verdisaksforsikringen dekkes over budsjettet til virksomhet for service. Dette er, etter hva vi forstår, en gammel ordning. Virksomhet for service har ikke noe ansvar knyttet til kommunens kunstsamling og kjenner heller ikke til hvilke verk som er dekket av verdisaksforsikringen. Forsikringen dekker tyveri ved innbrudd, dvs. tyveri fra ulåste bygg blir ikke dekket.

Kommunen har ikke oversikt over hva de ulike kunstverkene er verdt. Virksomhet for kultur planlegger å få verdsatt kunstsamlingen i forbindelse med registreringsarbeidet.

3.4.5. Revisors vurdering

Vi mener at kommunen ikke har forsvarlige rutiner for å sikre og vedlikeholde kunsten sin. For en stor del av kunsten, er det ikke avklart hvem som har ansvar for tilsyn og vedlikehold.

Brukeravtalene som plasserer ansvar på virksomhetene er lite kjent, og ordningen fungerer i praksis ikke som forutsatt.

Vi mener at kommunen bør vurdere en ordning med merking av kunst. I institusjoner kan merking også ha en funksjon for å skille mellom hva som hører til beboere og hva som er kommunens. Kommunen bør også vurdere å ha felles magasin eller tilsvarende for oppbevaring av kunst som ikke er utstilt.

Vi mener at kommunen ikke har rutiner som sikrer at kommunens kunst er forsvarlig forsikret. Ingen i kommunen har fulgt opp verdisaksforsikringen siden 2006.

4. Konklusjoner og anbefalinger

4.1. Konklusjoner

Vi mener at Porsgrunn kommune ikke har forsvarlige tiltak og rutiner for forvaltning av kunst.

Det er uklart hvem som har ansvar for kommunens kunst. Kommunen har oversikt bare over deler av sin kunstsamling, og har ikke rutiner som sikrer tilsyn og vedlikehold. Reglene for utsmykking i kommunale byggeprosjekter er utdaterte, og det er risiko for at kommunens kunst ikke er tilstrekkelig forsikret.

4.2. Anbefalinger

Vi mener at Porsgrunn kommune bør

- avklare og formalisere ansvaret for kommunens kunst
- fortsette arbeidet med å registrere og dokumentere kunst
- etablere nødvendige rutiner for forvaltning og vedlikehold av kunst
- sørge for forsvarlig forsikring av kunst

Litteratur og kildereferanser

Lover og forskrifter

Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

Forskrift 17. juni 2019 nr. 904 om kontrollutvalg og revisjon

Lov 29. juni nr. 89 om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)

Veiledninger

KS (2020) Orden i eget hus. Kommunedirektørens internkontroll.

KORO (2010) Håndtering og ivaretagelse av kunst i offentlige rom.

Rapporter

Telemark kommunerevisjon (2004) KUNST i Porsgrunn kommune (forvaltningsrevisjon)

Vedlegg

Vedlegg 1: Rådmannens uttalelse

Vestfold og Telemark revisjon IKS
Postboks 2805
3702 SKIEN

Unntatt offentlighet ihht §
Offl § 5

Deres ref.	Vår ref.	Dato
	20/12748-3	Dato

Forvaltningsrevisjon - forvaltning og sikring av kunst – høringsutkast - tilbakemelding

Det vises til høringsutkast mottatt 11.12.20

Som det fremkommer av følgeskriv har kommunaldirektøren rett å gi uttrykk for sitt syn på de forhold som fremgår av rapporten [jfr.](#) forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14.

Det konkluderes innledningsvis, under punktet *Sammendrag*, at Porsgrunn kommune ikke har forsvarlige tiltak og rutiner for forvaltning av kunst. Det erkjennes at vi ikke har *tilstrekkelig* forsvarlig forvaltning av kommunens kunst. Men i forkant av at revisjonen startet opp sitt arbeid ble det igangsatt et prosjekt med formål å registrere hele kommunens kunstsamling i et digitalt system. Dette med bakgrunn i bevilgning av rammer til formålet i budsjett for 2020. Prosjektleder i 40% stilling startet opp arbeidet 1. september 2020 og registrering, digitalisering og tilhørende kvalitetssikring av forvaltningsrutiner er godt i gang (se vedlagte statusrapport)

Som det fremkommer av prosjektbeskrivelsen er formålet med dette arbeidet:

- få en oppdatert oversikt over kommunens eiendom/verdier i takserings- og formsikringsøyemed
- bedre ivareta samlingen i forhold til sikring og vedlikehold
- ivareta kommunes rolle som ansvarlig eier av offentlig eiendom
- ivareta kommunens rolle som forsvarlig forvalter av en kunstners åndsverk
- kunne presentere hele eller deler av samlingen for publikum
- lettere å bruke kunstsamlingen i formidlingsprosjekter, utstillinger og presentasjoner

Gjennom det pågående prosjektet vil vi i tråd med rapportens anbefalinger:

- avklare og formalisere ansvaret for kommunens kunst
- fortsette arbeidet med å registrere og dokumentere kunst
- etablere nødvendige rutiner for forvaltning og vedlikehold av kunst
- sørge for forsvarlig forsikring av kunst.

Postadresse
Porsgrunn kommune
Postboks 128
3901 Porsgrunn

Besøksadresse
www.porsgrunn.kommune.no

Telefon: +47 35 54 70 00
Epost: postmottak@porsgrunn.kommune.no

Bankgiro:
Org.nr.: 939991034

I tillegg så vil vi ta en gjennomgang av *Retningslinjer for utsmykking i Porsgrunn kommune* med formål å oppdatere disse, herunder tydeliggjøre kunstkomiteens (tidligere utsmykkingskomiteen) mandat.

Under følger en statusrapport for arbeidet per 07.01.21.

Med hilsen

Målfrid Hålmoen
Avdelingsleder

Brevet er godkjent elektronisk.

Kopi til: Anne Hagen Stridsklev

VEDLEGG: Registrering av kunst – statusrapport fra prosjektleder per 07.01.21

Registrering av Porsgrunn kommunes kunstsamling ble påbegynt 1. september med ansettelse av prosjektleder i 40 % stilling. Målsettingen med prosjektet (jf. prosjektplanen) er å samle all informasjon om kommunens kunstsamling, foreta en evaluering i forhold til tilstand, sikring og taksering med tanke på forsikring, samt å gjøre den tilgjengelig digitalt for kommunens befolkning.

Det ble i første omgang gjort en evaluering av verktøy, og prosjektleder utferdiget en kvaespekk til verktøy. Etter en vurdering der det gjensto to verktøy – PRIMUS og Norsk Kunstdatabase – ble det vedtatt å gå for PRIMUS/Digitalt Museum, da dette dekker både behovet for en oversiktlig og logistisk etterrettelig base, samt at Digitalt Museums nettplattform er oversiktlig, enkel å navigere og lett søkbar. Det ble i denne prosessen innhentet informasjon og råd fra Skien Kommune, som allerede bruker systemet, samt at man så til Telemark Museum, og museene i Vestfold, som også benytter seg av dette verktøyet. Store deler av kommunens porselenssamling, Thorsen-samlingen, er allerede registrert i PRIMUS/Digitalt Museum.

Da valg av verktøy var avklart og kontrakt signert, ble selve arbeidet med registreringen påbegynt. Det skal samles inn faktisk informasjon om alle verk (kunstner, tittel, type kunst, formater, samt mer teknisk informasjon om tilstand og plassering) samt at alle verk skal dokumenteres fotografisk. Dette arbeidet må således gjøres på den aktuelle plassen verket befinner seg. I løpet av desember måned ble all kunst på Kulturkontoret, Porsgrunn Bibliotek og Porsgrunn Rådhus registrert, og denne er nå innført i PRIMUS-basen.

Fremover er planen (korona-restriksjoner gjør at man må avvente registreringsarbeidet i en del bygg) å ta andre administrative bygg i sentrum, for så å ta alle offentlige skulpturer og installasjoner. Når dette arbeidet er utført, er håpet at smittesituasjonen er såpass dempet at man kan begynne med virksomheter som barnehager og skoler, før man tar syke- og aldershjem til slutt.

Når kunsten i alle sentrumsbygg er registrert, er planen å åpne samlingen på Digitalt Museum, og offentliggjøre/presentere samlingen for publikum. Dette vil skje før påske 2021; basen vil da inneholde ca 200-250 verk. Senere registreringer vil føres inn fortløpende etterhvert som de gjøres.

Da hver innføring tar litt tid, i forhold til å skrive inn informasjon, fremskaffe annen dokumentasjon, samt bearbeide bilder til offentliggjøring, er det ikke forventet at arbeidet med kunstregistreringen vil være ferdigstilt før tidligst senhøsten 2020.

Vedlegg 2: Revisjonskriterier

Problemstilling

I hvilken grad har Porsgrunn kommune forsvarlige rutiner for å forvalte sin kunst?

Herunder vil vi se på:

- ansvar
- anskaffelse og salg
- registrering og dokumentasjon
- vedlikehold og sikring

Det er en grunnforutsetning i kommuneloven at kommunen må ta vare på verdiene sine. Kommuneloven skal ifølge formålsbestemmelsen i § 1-1 bidra til at kommunene er bærekraftige, effektive og tillitsskapende. Bestemmelsene om internkontroll en av bestemmelsene som skal hjelpe kommunene med å nå disse målene. I 2020 gjelder overgangsbestemmelsen i kommuneloven § 31-3 om at kommunedirektøren må sørge for at administrasjonen er gjenstand for betryggende kontroll. Vi legger til grunn at denne bestemmelsen innebærer at forvaltning av kommunens kunst også må være gjenstand for betryggende kontroll.

Som nevnt er § 31-3 er en overgangsbestemmelse som vil bli erstattet av § 25-1 om internkontroll i kommunen og fylkeskommunen. Det er forventet at § 25-1 vil tre i kraft fra 1. januar 2021. I den nye bestemmelsen er kravet til internkontroll snevrere definert enn i den gamle bestemmelsen. Ifølge § 25-1 skal kommunen ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter skal følges. Kommunens forvaltning av kunst er ikke lovregulert. Det innebærer at det ikke er lovkrav om at kommunens internkontroll skal omfatte forvaltning av kunst. Ifølge KS⁸ er bestemmelsen om internkontroll i kommuneloven er et minimumskrav. Bestemmelsen må dessuten leses i lys av den ovenfor nevnte formålsbestemmelsen i kommuneloven, som sier at kommunen skal være bærekraftig, effektiv og tillitsskapende. Formålet med internkontroll er å forhindre lovbrudd og uønskede hendelser. I praksis vil internkontrollen ofte inneholde mer enn lovens minimumskrav. God internkontroll bidrar til en utvikling i tråd med folkevalgte planer og vedtak, sikrer kvalitet og effektivitet i tjenesteyting og forvaltning, og bidrar til godt omdømme og legitimitet for kommunesektoren. Vi mener derfor at kommunen bør ha internkontrolltiltak for forvaltning av kunst, selv dette ikke er et lovkrav.

---

⁸ KS: Orden i eget hus. En praktisk veileder til kommunedirektørens internkontroll.

Ifølge KS er det følgende forutsetninger for god internkontroll:

- Innretning av internkontrollen, tiltak og kontrollaktiviteter er basert på en vurdering av risiko.
- Organisering, ansvar og roller er formalisert.
- Rutiner og prosedyrer er formalisert og dokumentert..
- Det er kontrollaktiviteter både gjennom daglig og faglig virksomhet, planlagte stikkprøver og faste kontroller.
- Avvikshåndtering.

KORO (Kunst i offentlige rom) er en statlig etat organisert under Kulturdepartementet. KORO produserer og finansierer kunst i offentlige rom over hele Norge og ved norske konsulater og ambassader i utlandet. KORO forvalter og formidler en stor samling av kunstverk over hele landet som er kjennetegnet av at verkene alltid er tilgjengelige for publikum. I tillegg har KORO oppgaver som nasjonalt kunnskapssenter innenfor eget fagfelt. KORO har utarbeidet veileder⁹ for ivaretagelse og håndtering av kunst i offentlige rom. Veilederen gir i utgangspunktet anbefalinger rettet mot statlige brukeretater, men anbefalingene vil også være nyttige for kommuner som forvalter kunst.

Kunst i offentlig rom er plassert der folk ferdes. Tilgjengelighet er viktig for verkenes funksjon, men gir samtidig risiko for skader og ødeleggelse. Ripper, skraper og fettflekker etter berøring, er de hyppigst forekommende skadetypene. Et skadet, skittent, nedslitt kunstverk blir hurtig nedvurdert og betraktet som lite verdifullt. Gode fotografier/dokumentasjon ved ferdigstilling, samt vedlikeholdsbeskrivelse bør foreligge ved overtakelse av verket. KORO anbefaler at det er faste rutiner for å sjekke tilstanden til kunsten, både når det gjelder skader og i forhold til eventuelle aldringsprosesser. Videre bør det gjennomføres preventive tiltak for å ivareta kunsten. Om det er nødvendig med sperringer for å hindre «nærkontakt» med verket, må dette utføres på en måte som i minst mulig grad rører ved verkets intensjon.

På bakgrunn av det som er redegjort for over, har vi utarbeidet følgende revisjonskriterier:

- Kommunen bør ha formalisert hvem som har ansvar for kommunens kunst.
- Anskaffelse, salg og kassasjon av kunst bør skje i samsvar med vedtak, fullmakter og retningslinjer.
- Kommunen bør ha rutiner for å dokumentere og ha oversikt over kunsten den eier.

---

⁹ KORO: Håndtering og ivaretagelse av kunst i offentlig rom.

- Kommunen bør ha rutiner for å sikre og vedlikeholde kunsten. Rutinene bør være basert på en vurdering av risiko.

Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring

Den praktiske gjennomføringen

Forvaltningsrevisjonen startet opp ved oppstartbrev 15. september. Oppstartsmøte ble avholdt 20. oktober.

Datainnsamling og rapportskrivning har foregått i oktober og november.

Innsamling av data

For å undersøke problemstillingen har vi kartlagt og gjennomgått retningslinjer og vedtak som kommunen har om kunst.

Vi har intervjuet ansatte på virksomhet for kultur, samt virksomhetslederne for virksomhet for kommunalteknikk og for bygg og eiendomsdrift. Referat fra intervjuene er bekreftet av kildene. Videre har vi innhentet informasjon/avklaringer via e-post og til dels telefon andre virksomhetsledere i kommunen.

Vi har gjennomført en spørreundersøkelse blant virksomhetslederne i kommunen. Formålet med undersøkelsen er primært å få en oversikt over om brukeravtalene er kjent og blir brukt i virksomhetene, og videre om omfanget av kunst i virksomhetene.

Porsgrunn kommune har i alt 44 virksomhetsledere. Vi har intervjuet eller hatt møte tre med av virksomhetslederne/virksomhetene, og det er sendt spørreundersøkelse til de resterende 41. Vi har fått svar fra 35 virksomhetsledere, dvs. en svarprosent på 85 %. Det er 6 virksomhetsledere som ikke har svart, de fleste av disse er fra Oppvekst. Vi mener at svarprosenten er god nok til at resultatene på undersøkelsen viser et riktig bilde på hva som er status i virksomhetene.

Relevans og pålitelighet

Forvaltningsrevisjoner skal gjennomføres på en måte som sikrer at informasjonen i rapporten er pålitelig og relevant.

Relevans (gyldighet) handler om at en undersøker de forholdene som problemstillingene handler om. Pålitelighet (reliabilitet) handler om at innsamling av data skal skje så nøyaktig som mulig – at innholdet er til å stole på. Både relevans og pålitelighet vurderes i forbindelse med kvalitetssikringen av forvaltningsrevisjonen.

Undersøkelsen bygger på data innhentet ved hjelp av flere metoder og fra ulike datakilder, jf. beskrivelsene ovenfor. Vi har for eksempel innhentet informasjon gjennom intervjuer og gjennom spørreundersøkelsen. Når begge metodene gir sammenfallende resultater, øker det påliteligheten av funnene.

Vi har tatt hensyn til de muligheter og begrensninger som ligger i datagrunnlaget. Vi mener derfor at de innsamlede dataene er tilstrekkelig relevante og pålitelige som grunnlag for våre vurderinger og konklusjoner.

Personopplysninger

I forbindelse med denne forvaltningsrevisjonen har vi behandlet personopplysninger som navn og epostadresse til ansatte i kommunen.

Vårt rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger er kommuneloven § 24-2 fjerde ledd.

Vi behandler personopplysninger slik det er beskrevet i vår personvernerklæring.

Personvernerklæringen er tilgjengelig på vår nettside vtrevisjon.no.

God kommunal revisjonsskikk - kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres, dokumenteres og rapporteres i samsvar med lov og forskrift, og god kommunal revisjonsskikk, jf. kommuneloven § 24-2. Denne forvaltningsrevisjonen er gjennomført i samsvar med kommuneloven, forskrift om kontrollutvalg og revisjon og RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon¹⁰.

RSK 001 krever at forvaltningsrevisjon skal kvalitetssikres. Kvalitetssikring skal sikre at undersøkelsen og rapporten har nødvendig faglig og metodisk kvalitet. Videre skal det sikres at det er konsistens mellom bestilling, problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Vestfold og Telemark revisjon IKS har et system for kvalitetskontroll som er i samsvar med den internasjonale standarden for kvalitetskontroll – *ISQC 1 Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og begrenset revisjon av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester*. Denne forvaltningsrevisjonen er kvalitetssikret i samsvar med vårt kvalitetskontrollsystem og i samsvar med kravene i RSK 001.

---

¹⁰ Gjeldende RSK 001 er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre med virkning fra 1 februar 2011, og er gjeldende som god kommunal revisjonsskikk. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

På vakt for felleskapets verdier

Rapporten er utarbeidet av
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Har du spørsmål til rapporten?

Ta kontakt med oss:

Telefon: 35 91 70 30 / 33 07 13 00

E-post: post@vtrevisjon.no

www.vtrevisjon.no